

Sabina Rejman¹

Sprawozdanie z konferencji „Symbols of Modernity. International workshop”, Rzeszów, 15–16 maja 2019 r.

W dniach 15–16 maja 2019 r. na Uniwersytecie Rzeszowskim odbyła się konferencja „Symbols of Modernity. International workshop”, w trakcie której spotkali się uczeni z Austrii, Czech, Rumunii i Polski, czyli krajów stanowiących w przeszłości Cesarstwo Austrii – Austro-Węgry. Jej organizatorami były następujące instytucje: Uniwersytet w Salzburgu (Fachbereich Geschichte der Paris-Londron Universität Salzburg), Uniwersytet Tomáša Masaryka w Brnie (Historický ústav Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně), Uniwersytet w Ostrawie (Katedra historie Filozofické fakulty Ostravské univerzity), Uniwersytet Rzeszowski (Instytut Historii). Ponadto w konferencji wzięli udział przedstawiciele Uniwersytetu w Cluj-Napoca (Babes-Bolyai University, Rumunia) oraz Muzeum Ziemi Morawskiej (Moravské zemské muzeum). Komitet naukowy konferencji tworzyli: Ewald Hiebl (Salzburg), Denisa Nečasová, Lukáš Fasora (Brno), Petr Popelka, Aleš Zárický (Ostrava), Andrzej Bonusiak (Rzeszów). Przedmiotem obrad były procesy modernizacyjne zachodzące w XIX i XX wieku, które wynikały z przemian gospodarczych (industrializacja), politycznych (demokratyzacja), społecznych (nowa struktura społeczna), obyczajowych, oraz ich symbole.

W pierwszym dniu obrad przywołano symbol łączący wszystkie kraje pozostające pod panowaniem Habsburgów, jego żywotność w świadomości społecznej oraz pytanie o możliwości wykorzystania współcześnie (Jarosław Kinal, *Korona Habsburgów – utraconą szansą na mar-*

¹ Dr hab. Sabina Rejman, prof. UR, Instytut Historii Uniwersytetu Rzeszowskiego, al. Rejtana 16c, 35-959 Rzeszów, e-mail: srejman@post.pl, nr ORCID: 0000-0002-4863-6943.

kę?, Rzeszów). Jako symbole zachodzących procesów modernizacyjnych wskazano: kominy fabryczne będące dowodem postępującej industrializacji (Aleš Zárický, *Kominy fabryczne jako symbol modernizacji gospodarczej*, Ostrava), zmiany w systemie administrowania państwem, rozbudowę infrastruktury (Judit Pál, *Administracja publiczna i infrastruktura – dwa symbole nowoczesności w XIX w.*, Cluj-Napoca), w tym między innymi modernizację starych i budowę nowych wodociągów (Georg Stöger, *Modernizacja infrastruktury wodnej – przypadek miasta Linz, Austria*, Salzburg), rozwój starych systemów komunikacyjnych i pojawienie się nowych w postaci dróg kolejowych (Petr Popelka, *Drogi i linie kolejowe jako symbole nowoczesności*, Ostrava), przemiany demograficzne skutkujące rosnącą liczbą ludności (Sabina Rejman, *Pierwsze przejście demograficzne w Galicji*, Rzeszów), procesy narodotwórcze powodujące zmiany w strukturze społecznej i narodowościowej (Jana Čerminová, *Transformacja struktury społecznej spowodowana zmianami narodowymi w populacji jako symbol modernizacji*, Brno), feminizm (Denisa Nečasová, *Wizerunek „bohaterskiej” pracującej kobiety w oficjalnym dyskursie*, Brno).

Drugiego dnia obrad jako symbole modernizacji omówiono: stosunek społeczeństwa, szczególnie ludności wiejskiej, do pracy (Vlad Popovici, *Przeciwstawne klisze: podejście do pracy jako oznaka modernizacji dla wiejskiej Rumunii w długim XIX stuleciu*, Cluj-Napoca), wykorzystywanie upowszechniającej się oświaty do kształtowania społeczeństwa zgodnie z przyjętymi założeniami (Jiří Němec, *Reedukacja – ukryty symbol XX w.?*, Brno), popularyzację ruchu promującego kulturę fizyczną i sport oraz ich konsekwencje dla rozwoju osobistego (Jan Pezda, *Kulturysta*, Ostrava) oraz społecznego i kulturalnego (Kristýna Folwarczna, *Ruch Gimnastyczny „Sokół” jako symbol tradycjonalizmu na progu nowoczesności*, Ostrava), Dzień Kobiet wiążący się z rozwojem ruchu feministycznego (Hana Krutilková, *Dzień Kobiet. Nowy przejaw feminizmu na przykładzie morawskiego ruchu robotniczego przed 1914 r.*, Brno), pierwsze próby lotnicze w Galicji będące dowodem na spełnianie się odwiecznego marzenia człowieka o lataniu (Krzysztof Mroczkowski, *Bracia Wincenty i Rudolf Schindler i inni galicyjscy pionierzy lotnictwa*, Rzeszów).

Konferencyjne obrady połączono z prezentacją zabytków historycznych województwa podkarpackiego. Pierwszego dnia uczestnicy konferencji zwiedzili Podziemną Trasę Turystyczną w Rzeszowie, a drugiego – Muzeum Przemysłu Naftowego i Gazowniczego im. Ignacego Łukasiewicza w Bóbrce.

Wygłoszone referaty dowodziły, iż procesy modernizacyjne zachodziły w całej Monarchii Austro-Węgierskiej i w różnorodnych sferach

życia gospodarczego, politycznego, społecznego, obyczajowego, aczkolwiek natężenie zmian było zróżnicowane. W odniesieniu do części znanych symboli nowoczesności zaproponowano nowe spojrzenie interpretacyjne. Pojawiły się również wstępne plany dalszej współpracy i kolejnych spotkań.

**Dyrektor Instytutu Historii UR dr hab. Andrzej Bonusiak, prof UR,
oraz prodziekan Wydziału Socjologiczno-Historycznego UR dr Jarosław Kinal
otwierają konferencję „Symbols of Modernity. International workshop”**

Fot. Natalia Gryń-Popek